

Світлана Михайлівна Танана,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедра іноземної філології, перекладу та методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»,
м. Переяслав, Україна

ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЄВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ЗВО

Проблема професійно-мовленнєвої підготовки перекладачів наразі є особливо актуальною, адже наша країна обрала шлях до Європейської інтеграції: розширюються та зміцнюються політичні зв'язки, приділяється належна увага іншомовній підготовці співвітчизників, що є один із пріоритетних напрямів підготовки фахівців у цілому. У системі університетської освіти України та зарубіжних країн провідне місце відводиться професійно-мовленнєвій підготовці фахівців із перекладу.

Проблемам означеної підготовки присвячуються теоретичні та практичні розробки вітчизняних та зарубіжних учених (Н. Бабич, Е. Бібікова, О. Бігич, А. Богущ, Н. Гарбовский, Д. Джайл, О. Ковязіна, В. Комісаров, Н. Костриця, Т. Кучай, М. Лісовий, Ю. Найда, С. Ніколаєва, Л. Мацько, Г. Мірам, І. Пахненко, А. Пім, О. Семеног, Л. Черноватий та інші), проте специфіка її реалізації в умовах сучасної освіти в ЗВО недостатньо висвітлена в наукових джерелах: не існує єдиної системи професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів, немає повного тлумачення понять «перекладацька діяльність» та «готовність до перекладацької діяльності».

Такий стан досліджень зумовлює мету вивчення проблеми – специфікація професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів-філологів.

Методи: *теоретичні* аналіз (наукової та навчально-методичної літератури) для порівняння та зіставлення різних підходів до обраної проблеми, визначення її теоретичних основ, визначення понятійно-категоріального апарату; *емпіричні* (вивчення отриманої інформації через зіставлення матеріалів дослідження).

Професійно-мовленнєвої підготовка перекладачів посідає ключове місце в системі сучасної філологічної освіти як України, так і в професійній сфері підготовки майбутніх філологів-перекладачів зарубіжних країн. Наразі переклад набув вагомого значення у сфері реалізації міжмовної та міжкультурної комунікації. Відомо, що в останні роки перекладацька діяльність набуває дедалі більших масштабів і все більшу соціальну значущість. У зв'язку з тим, що професія перекладача стала масовою в Україні, доцільним вважається дослідження діяльнісної природи, структури і змісту поняття «переклад». Переклад – це соціальне, культурне, естетичне, лінгвістичне та історичне явище, яке функціонує як результат перекладацької діяльності, так і репродуктивний та відображувально-творчий процес (в усній, письмовій, комп'ютеризованій/автоматизованій формах); перетворений аналог оригіналу [5].

Саме тому діяльність фахівця в галузі перекладу є багатогранною. Відтак, під «перекладацькою діяльністю» розуміємо інтеграцію та застосування певних лінгвістичних і фонових знань, мовленнєвих і професійних умінь і навичок перекладача в процесі міжмовної і міжкультурної комунікації задля відтворення й передачі інформації з однієї мови на іншу через декодування та шифрування оригінального тексту (дискурсу) на мову перекладу в специфічному соціокультурному контексті. Наявність перекладацької компетентності є необхідною умовою реалізації фахової діяльності, набуття якої передбачено в спеціальній підготовці фахівців перекладу.

Така підготовка має багаторівневу структуру, що охоплює всі професійні сфери; у процесі такої підготовки актуалізується тренувальна

професійно-спрямована міжмовна та міжкультурна комунікація, поки студент не досягне фахової досконалості. Оскільки професія перекладача безпосередньо стосується комунікації, мовленнєва підготовка постає провідною в системі освіти майбутніх перекладачів. Якщо йдеться про підготовку студентів до оволодіння перекладом як особливим видом мовленнєвої діяльності, то можна стверджувати, що подібна діяльність є білінгвальною професійною діяльністю перекладача, пов'язаною з перебудовою артикуляційної, перцептивної системи, розвитком механізму переключення з однієї семантичної системи на іншу [3, с. 162].

Можна стверджувати, що формування професійно-мовленнєвої компетентності фахівця перекладу означає: формування такої мови, яка не потребує калькування однієї мови на іншу [2, с. 17]; усвідомлення застосування лінгвістичних знань залежно від конкретної ситуації спілкування (лінгвістична компетенція); уміння відтворювати всю гаму типових текстів; уміння конструювати головну ідею прочитаного або прослуханого тексту, виходячи з контексту та застосовуючи фонові та тематичні знання; володіння контекстуальним змістом; усвідомлення того, що саме слово вказує на суть чи явище, а зміст виникає в певній ситуації та контексті; усвідомлення постійного оновлення змісту слів у різних ситуаціях та контекстах [1].

До складових готовності перекладацької діяльності відносимо такі компоненти: 1) мотиваційно-вольовий (позитивна мотивація студента – майбутнього перекладача, поєднана із налаштованістю студентів на реальну перекладацьку діяльність, інтерес до вивчення іноземної мови, теорії та практики перекладу як засобу професійного спілкування, усвідомлене ставлення до вивчення перекладацьких дисциплін як до основних у навчальному процесі); 2) пізнавально-операційний (наявність у студентів-майбутніх фахівців перекладу загальнонавчальних і фахових знань, умінь та навичок, усвідомлення студентами практичної значущості професійно-мовленнєвої підготовки); 3) психофізіологічний (перелік професійно-

важливих якостей перекладача: гнучкість мислення, швидкість реакції на отримання, обробку та репродукцію інформації, здатність запам'ятовувати великий обсяг даних інформаційного характеру, комунікативні здібності); 4) рефлексивний (самооцінка, самоконтроль, самокорекція студентами власної практики перекладу як продукту перекладацької діяльності) [4, с. 192].

Професійно-мовленнєва підготовка майбутніх фахівців-філологів в умовах ЗВО є багатогранною, оскільки вона передбачає оволодіння не тільки рідною мовою, але й іноземною. Сформована мовна особистість має перспективи працевлаштування в сучасному економіко-правовому середовищі у вимірах євроінтеграції і глобалізації за умови проходження повноцінної професійної підготовки, фіналом якої, є готовність суб'єкта діяльності виконувати свої професійні завдання і обов'язки. У подальшому доцільно дослідити зміст та етапи формування професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців із перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. РЕБРІЙ, О.В. (2012): Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків/Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 376 с.
2. ПОРШНЕВА, Е.Р. (2002): Базовая лингвистическая подготовка переводчика. Нижний Новгород / Изд-во ННГУ им. Н.И. Лобачевского, 148 с.
3. СЕЛІВАНОВА, О.І. (2004): Вимоги до професійного володіння мовами та проблеми мовленнєвої підготовки перекладача. В: *Науковий журнал «Вісник Сум. держ. ун-ту. Серія : Філологічні науки»*. № 4 (63), С. 161-162.
4. ЧЕРНОВАТИЙ, Л.М. (2004): Проблематика досліджень у галузі методики навчання перекладу як спеціальності. В: *Науковий журнал «Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна»*. С. 192-195.
5. ШУПТА, О. В. (2005): Формування готовності до професійної творчої діяльності майбутніх перекладачів : дис. ... канд. пед. наук . Тернопіль. 242 с.